

Гелич А. О., к.ю.н.,
Костенко І. О., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОЗНАКИ ДЕРЖАВНОЇ ГАРАНТІЇ ЯК ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Одним із напрямків створення для ефективної діяльності суб'єктів господарювання в Україні та підвищення їх конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках є мінімізація ризикового характеру здійснення господарської діяльності та утворення стимулів для залучення інвестиційних ресурсів у господарські (бізнесові) проекти. В першу чергу це стосується попередження обставин невиконання та неналежного виконання господарських зобов'язань за рахунок системи засобів забезпечення виконання таких зобов'язань. Важливе місце у цій сфері займає державна гарантія (далі – гарантія Уряду України, урядова гарантія), що одночасно виступає засобом державного впливу на економічні процеси [1, с. 4].

Державній гарантії як засобу забезпечення виконання господарських зобов'язань притаманні як окремі загальні для всіх (низки) засобів забезпечення ознаки (властивості), так і окремі специфічні ознаки.

До властивостей державної гарантії варто відносити зокрема:

1. Конкурсну основу надання – конкурентний характер. Оскільки відбір інвестиційних проектів, які передбачається реалізувати на умовах фінансової самоокупності в повному обсязі або частково за рахунок запозичень, залучених під державні гарантії, та пропозицій щодо реалізації таких проектів проводиться Міністерством економічного розвитку і торгівлі України на конкурсних засадах;

2. Строковий характер (ч. 3 ст. 17 БК України). Строк гарантії визначається строком виконання зобов'язань, які вона забезпечує, якщо гарантією не передбачено інше;

3. Платність (ч. 3 та ч. 5 ст. 17 БК України). Плата встановлюється у договорі про порядок відшкодування витрат державного бюджету, які можуть виникнути у разі виконання державою гарантійних зобов'язань;

4. Можливість надання лише за умов майнового забезпечення зобов'язань суб'єкта господарювання та зустрічних гарантій, отриманих від інших суб'єктів (ч. 3 та ч. 5 ст. 17 БК України). В свою чергу, розмір і вид майнового забезпечення зобов'язань суб'єкта господарювання встановлюється у договорі про порядок відшкодування витрат державного бюджету, які можуть виникнути у разі виконання державою гарантійних зобов'язань і спрямовані саме на забезпечення зобов'язань щодо відшкодування витрат державного бюджету;

5. Субсидіарна відповідальність гаранта за державною гарантією. Такий висновок випливає з аналізу положень ст. 17 БК України, виходячи з яких лише у випадку невиконання боржником (реципієнтом) гарантованого зобов'язання, виникає обов'язок держави як гаранта виконати зобов'язання належним чином на підставі і в межах державної гарантії, що була надана. Тобто мова йде про додаткову субсидіарну відповідальність держави за гарантованим зобов'язанням в межах наданих урядових гарантій.

Натомість до специфічних ознак державної гарантії варто відносити зокрема:

1. Специфічний суб'єктний склад. Оскільки в якості гаранта лише за цим забезпечувальним зобов'язанням виступає держава;

2. Бюджетний характер фінансування виконання державних гарантій. Оскільки лише гарантії уряду надаються в порядку, за рахунок і в межах визначених законом про Державний бюджет України на відповідний рік і БК України;

3. Відповідно можливість надання гарантій уряду лише в межах і за напрямками, що визначені законом про Державний бюджет України.

Беззаперечно, перша специфічна ознака державної гарантії вказує на неабияку її ефективність, що пов'язано з перевагами в платоспроможності держави перед іншими суб'єктами забезпечення. По-перше фінансова неспроможність держави у формі «дефолту» явище вкрай рідкісне. Зокрема, за весь час незалежності України, частковий дефолт мав місце лише у 1998 році [2]. По-друге, держава не може раптово (на протязі короткого часу) припинити своє існування на відміну від суб'єктів господарювання визначених ст. 55 ГК України (підприємці, юридичні особи різних організаційно-правових форм), що можуть виступати в якості поручителів або гарантів, у випадках вказаних законом. По-третє, державний борг у зовнішніх відносинах не має давності.

Друга і третя специфічні ознаки, свідчать про певні обмеження щодо застосування державної гарантії як засобу забезпечення, що є цілком зрозумілим з огляду на кількість та необхідність інших видатків бюджету та ризиків, які держава бере на себе. Натомість дані ознаки свідчать і про те, що такий потенційно ефективний засіб забезпечення виконання зобов'язань у сфері господарювання, за наявності вказаних обмежень щодо його використання, має використовуватись виважено і з найбільшим ефектом для розвитку вітчизняної економіки.

Таким чином, аналіз властивостей та специфічних ознак характерних державній гарантії як засобу забезпечення виконання господарських зобов'язань складають певне підґрунтя, яке дає змогу сформулювати поняття державної гарантії.

Отже, державна гарантія – це письмове, строкове, платне, грошове зобов'язання держави Україна щодо виконання гарантованого

зобов'язання перед кредитором, за умови прострочення його виконання боржником, в порядку встановленому законом та договором, що виникає на конкурсній основі, внаслідок прийняття відповідного акту Кабінету Міністрів України, в межах, за рахунок і за напрямками, визначеними законом про Державний бюджет України.

Література

1. Гофман О. Р. Державна гарантія як засіб забезпечення виконання господарських зобов'язань: дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / О. Р. Гофман. – Одеса, 2014. – 232 с.

2. История дефолтов в разных странах [Електронний ресурс] // Риановости – 2011. – Режим доступу: http://ria.ru/spravka_economics/20110720/404589765.html

УДК 346.1 (043.2)

Гелич А. О., к.ю.н.,
Рябінець Д. Р., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ НЕКОМЕРЦІЙНОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сучасному етапі розвитку економіки України важливу роль у забезпеченні добробуту населення відіграє соціальна спрямованість господарської діяльності, яка забезпечується, передусім, суб'єктами некомерційного господарювання з метою досягнення суспільно-корисних результатів, підвищення рівня життя та реалізації прав і свобод громадян щодо задоволення соціальних та духовних потреб [2, с. 4].

Поняття суб'єктів некомерційної господарської діяльності варто розглядати з погляду суб'єктного складу некомерційної господарської діяльності, якій присвячена глава 5 розділу 1 ГК України (ст.ст. 52-54), поняття непідприємницьких товариств та установ, закріплених у ст.ст. 83, 85, 86 ЦК України, і поняття неприбуткових організацій, закріплених у податковому законодавстві [1, с. 573].

Положення ст. 52 ГК України визначають склад некомерційної господарської діяльності. Некомерційне господарювання – це самостійна, систематична господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання, спрямована на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без мети одержання прибутку. Некомерційна господарська діяльність здійснюється суб'єктами господарювання державного або комунального секторів економіки в галузях (видах діяльності), в яких забороняється підприємництво, на основі рішення відповідного органу державної влади або органу місцевого